

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۶):

بخش آب

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۲۰۴۸۶

کد موضوعی: ۲۵۰

دوره دوازدهم - سال اول

ثبت: ۲۶۰

عنوان گزارش: بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۶): بخش آب

نوع گزارش: طرح/لایحه ، نظارتی ، راهبردی

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب)

تهیه و تدوین کننده: نجس عبدالمنافی جهرمی (گروه آب)

مدیر مطالعه: مهدی مظاهری (گروه آب)

ناظران علمی: محمدحسن معادی رودسری، حبیب‌اله ظفریان ریگی

اظهار نظر کنندگان: محمدبرزگر خسروی (دفتر مطالعات حقوقی)، محمدحسین معماریان

(دفتر مطالعات بخش عمومی)

ویراستار ادبی: زهره عطاردی

صفحه آرا: آذر مهمان نواز نوروز محله

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

۲. قانون بودجه

۳. فصل منابع آب

۴. فصل آب و فاضلاب

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۳/۱۱/۲۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۱۲

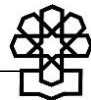
به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۳	۱. مقدمه
۴	۲. احکام مختلف قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت و سنجه‌های عملکردی مرتبط با بخش آب
۷	۳. احکام مرتبط با بخش آب در ماده‌واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۴ (بخش اول لایحه)
۹	۴. مقایسه نسبی وضعیت اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف زیربنایی و تولیدی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۰	۵. وضعیت اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۱	۶. بودجه شرکت‌های مرتبط با بخش آب (زیرمجموعه وزارت نیرو)
۱۱	۶-۱. بودجه شرکت‌های مرتبط با امور آب (شرکت‌های آب منطقه‌ای)
۱۳	۶-۲. بودجه شرکت‌های مرتبط با آب و فاضلاب
۱۴	۷. تحلیل کارشناسی و جمع‌بندی
۱۴	۷-۱. تطابق با قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت
۱۶	۷-۲. بررسی کلی سنجه‌های مرتبط با برنامه «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب»
۱۶	۷-۳. تحلیل روند و سهم اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف بخش آب
۱۶	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۵	جدول ۱. مواد مرتبط با بخش آب در قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت
۱۰	جدول ۲. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف زیربنایی و تولیدی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۱	جدول ۳. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۱	جدول ۴. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۲	جدول ۵. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب منطقه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۳	جدول ۶. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴
۱۵	جدول ۷. احکام کلیدی قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش آب نیازمند جهت‌گیری بودجه‌ای

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۳۶): بخش آب

چکیده

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب)، پس از فصل حمل‌ونقل از بیشترین اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برخوردار است. این میزان اعتبار، ۲۹/۸ درصد از کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصول ارائه شده در لایحه را شامل می‌شود که خود به‌نوعی بیانگر اهمیت بخش آب و حجم بالای طرح‌ها و اعتبارات موضوعه است. مجموع اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برنامه‌های ذیل فصول منابع آب و آب و فاضلاب، برابر ۵۷۳,۷۰۰,۷۴۰ میلیون ریال است که در کل افزایش ۴۱ درصدی را نسبت به [قانون بودجه سال ۱۴۰۳](#) داشته است. مقایسه مجموعه سنجه‌های عملکردی مندرج در [برنامه هفتم](#) و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، نشان می‌دهد که جهت‌گیری‌های سنجه‌ها، هم‌سو نیز نیست و همچنین روح حاکم بر سنجه‌های مندرج در لایحه بودجه (به‌عنوان مثال: «استحصال آب کشاورزی») با هدف کاهش مصارف کشاورزی مندرج در [قانون برنامه هفتم](#) در تعارض آشکار است. با این‌وصف، تحقق اهداف برخی از احکام برنامه هفتم در بخش آب، در حاله‌ای از ابهام قرار می‌گیرد. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۹۰ درصد اعتبارات تملک فصل منابع آب برای برنامه‌های عرضه و تأمین آب در نظر گرفته شده است که در مقایسه با سهم ناچیز مربوط به برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب (۸ درصد) جای تأمل دارد. در فصل آب و فاضلاب، حدود ۹۳ درصد اعتبارات تملک مربوطه به برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب تعلق دارد که با توجه به عقب‌ماندگی‌های موجود در این برنامه، امری مثبت ارزیابی می‌شود.

خلاصه مدیریتی

مسئله اصلی

در ماده‌واحد لایحه بودجه، بندهای مرتبط با بخش آب ذیل تبصره «۷» ارائه شده که شامل موضوعاتی از جمله اعتبارات مربوط به سیستم‌های نوین آبیاری، دریافت عوارض از آبهای زیرزمینی و مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و تمام شده آب شرب و خدمات فاضلاب بوده است. بخش دوم لایحه بودجه شامل جداول پیوست نیز در بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ به مجلس شورای اسلامی جهت بررسی و تصویب ارائه شده است. بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب)، پس از فصل حمل‌ونقل از بیشترین اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برخوردار است. این

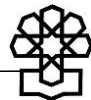
میزان اعتبار، ۲۹/۸ درصد از کل اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول ارائه شده در لایحه را شامل می‌شود که خود به نوعی بیانگر اهمیت بخش آب و حجم بالای طرح‌ها و اعتبارات موضوعه است.

نقاط قوت و ضعف لایحه

در خصوص لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، نکته حائز اهمیت آن است که همانند سال گذشته، در دو بخش جداگانه تدوین و مورد بررسی قرار گرفته است. در این گزارش تلاش شده تا تصویری از اعتبارات این بخش در سال ۱۴۰۴ ارائه شود. در فصل منابع آب چهار برنامه اصلی «عرضه آب»، «تأمین آب»، «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و در فصل آب و فاضلاب نیز دو برنامه اصلی «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی» وجود دارند. مجموع اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای ۶ برنامه فوق‌الذکر برابر ۵۷۳,۷۰۰,۷۴۰ میلیون ریال بوده که در کل افزایش ۴۱ درصدی را نسبت به [قانون بودجه سال ۱۴۰۳](#) داشته است. در فصل منابع آب، درصد سهم برنامه‌های «عرضه آب»، «تأمین آب»، «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» به ترتیب برابر ۵۷/۳، ۳۲/۶، ۲/۴ و ۷/۷ درصد است. در فصل آب و فاضلاب نیز درصد سهم برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» به ترتیب برابر ۹۲/۶ و ۷/۴ درصد است. همان‌گونه که مشخص است، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۹۰ درصد اعتبارات تملک فصل منابع آب برای برنامه‌های عرضه و تأمین آب در نظر گرفته شده است که در مقایسه با سهم ناچیز مربوط به برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب (۸ درصد) جای تأمل دارد. در فصل آب و فاضلاب، حدود ۹۳ اعتبارات تملک مربوطه به برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب تعلق دارد که با توجه به عقب‌ماندگی‌های موجود در این برنامه، امری مثبت ارزیابی می‌شود.

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (جداول و پیوست‌ها) در بخش آب و تطابق آنها با [قانون برنامه هفتم](#) پیشرفت حاکی از آن است که احکام متعددی در برنامه وجود دارد که به جهت‌گیری و توجه در قوانین بودجه سنواتی نیازمند است، اما پیش‌نیازهای نیل به هدف مطلوب برای این احکام در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به نحو شایسته‌ای تعبیه نشده است. در این راستا، اگرچه برخی از برنامه‌ها و عناوین طرح‌های «فصل منابع آب» و «فصل آب و فاضلاب» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، به‌طور ماهوی ارتباطی با این احکام دارند، اما باید عنوان کرد که وضعیت فعلی بخش آب کشور و بحران‌های مربوط به آن، عزم و دقت بسیار بیشتری را در برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی‌های در خلال آن طلب می‌کند. برای مثال موضوع تأمین آب از منابع نامتعارف (آب دریا و پساب)، تکمیل و تجهیز شبکه کمی و کیفی پایش منابع آب، نصب کنتور روی چاه‌ها و احداث آب شیرین‌کن از جمله مواردی است که اعتبارات مورد نیاز برای اجرایی شدن آنها باید از هم‌اکنون و در راستای تکلیف [قانون برنامه هفتم](#) (و در صورت وجود، در راستای سنجه کمی مربوطه) تأمین شود.

با مقایسه سنجه‌های عملکردی مندرج در برنامه هفتم و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مشخص می‌شود که اولاً، جهت‌گیری‌های سنجه‌ها، اگر در خلاف جهت یکدیگر نباشد، هم‌سو نیز نیست؛ ثانیاً، ارتباط هدف‌گذاری سالیانه در

بودجه سنواتی با هدف گذاری برنامه پنج ساله نیز شفاف نبوده و ثالثاً، روح حاکم بر سنجه های مندرج در لایحه بودجه (به عنوان مثال: «استحصال آب کشاورزی») با هدف کاهش مصارف کشاورزی مندرج در [قانون برنامه هفتم](#) در تعارض آشکار است و پیشنهاد می شود شاخص های عملکردی مندرج در لایحه بودجه در راستای برنامه هفتم پیشرفت تدوین و بازنگری شود. زیرا با این وصف نیل به برآوردن مطلوب اهداف [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) در بخش آب، از این منظر نیز در هاله ای از ابهام قرار می گیرد.

پیشنهاد های مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

با توجه به تصویب بخش اول لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، امکان تغییرات زیادی در قسمت دوم لایحه شامل جداول پیوست، وجود ندارد. با این وجود، یکی از مسائل قابل توجه، لحاظ حدود ۹۰ درصد اعتبارات تملک فصل منابع آب برای برنامه های عرضه و تأمین آب است که در مقایسه با سهم ناچیز مربوط به برنامه بهبود بهره برداری و حفاظت از منابع آب (۸ درصد) نیازمند بازنگری است.

همچنین با توجه به زمان ابلاغ [قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت](#) (تیرماه ۱۴۰۳) و لزوم تدوین آیین نامه های اجرایی مرتبط با برخی احکام و همچنین انجام برخی هماهنگی ها بین دستگاه های متولی، بودجه سال ۱۴۰۴ عملاً به عنوان اولین بودجه سالیانه نظام یافته و عملیاتی در جهت [قانون برنامه هفتم پیشرفت است](#). لذا با توجه به اینکه احکام متعددی در برنامه وجود دارد که به جهت گیری و توجه در قوانین بودجه سنواتی نیازمند است، لازم است پیش نیازهای نیل به اهداف این احکام، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به نحو شایسته ای لحاظ شود. همچنین هم سویی سنجه های عملکردی برنامه هفتم با سنجه های عملکردی در لایحه بودجه از اساسی ترین پیش نیازهای تحقق اهداف برنامه است؛ موردی که به نظر می رسد مغفول مانده و نیازمند بازنگری است. زیرا با مقایسه این دو مجموعه سنجه عملکردی مشخص می شود که اولاً، جهت گیری های سنجه ها، اگر در خلاف جهت یکدیگر نباشد، هم سو نیز نیست؛ ثانیاً، ارتباط هدف گذاری سالیانه در بودجه سنواتی با هدف گذاری برنامه پنج ساله نیز شفاف نبوده و ثالثاً، روح حاکم بر سنجه های مندرج در لایحه بودجه (به عنوان مثال: «استحصال آب کشاورزی») با هدف کاهش مصارف کشاورزی مندرج در [قانون برنامه هفتم](#) در تعارض آشکار است. با این وصف، نیل به برآوردن مطلوب اهداف [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) در بخش آب، از این منظر نیز در هاله ای از ابهام قرار می گیرد.

۱. مقدمه

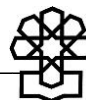
لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مشابه سال قبل، در دو بخش احکام بودجه ای و جداول بودجه ای تدوین شده و طی دو مرحله به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. بخش اول، شامل احکام ماده واحده و ارقام کلان لایحه بودجه در بهمن ماه سال ۱۴۰۳ تصویب و ابلاغ شده است. در بخش اول لایحه بودجه، بندهای مرتبط با بخش آب ذیل تبصره «۷» ارائه شده که شامل موضوعاتی از جمله اعتبارات مربوط به سیستم های نوین آبیاری، دریافت عوارض از آب های زیرزمینی و

مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و تمام شده آب شرب و خدمات فاضلاب بوده است [۱]. بخش دوم لایحه بودجه شامل اعتبارات طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای، درآمدها و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نیز در بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ به مجلس شورای اسلامی جهت بررسی و تصویب ارائه شده است [۲].

با توجه به تاریخ ابلاغ [قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت](#) (تیرماه ۱۴۰۳)، باید توجه داشت که نیاز به تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی احکام مختلف این برنامه و همچنین لزوم هماهنگی دستگاه‌ها در وظایف موضوعه، سبب شده است که عملاً سال ۱۴۰۴ اولین سال عملیاتی اجرای [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) تلقی شود. در این راستا، با توجه به اهمیت برنامه‌های توسعه در جهت‌دهی به بودجه‌ریزی‌های سالیانه، لازم است در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، احکام و اهداف برنامه نیز مدنظر قرار گرفته و لایحه بودجه به‌لحاظ هم‌سویی با برنامه هفتم نیز مورد توجه و بررسی قرار گیرد. تحلیل برنامه‌ها و اعتبارات مربوطه در بخش آب و همچنین درصدهای رشد یا کاهش آنها در جداول از یک طرف و چالش‌های موجود و نیازهای بخش آب از طرف دیگر، جهت‌گیری دولت را در طراحی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ آشکار خواهد کرد.

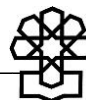
۲. احکام مختلف [قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت](#) و سنجه‌های عملکردی مرتبط با بخش آب

در حال حاضر مهم‌ترین سند بالادستی اجرایی کشور در تمام بخش‌ها و زیربخش‌ها، [قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت](#) است. فصل هشتم از برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت با عنوان «نظام مدیریت یکپارچه منابع آب»، فصل اصلی مرتبط با بخش آب از این برنامه است. این فصل (مواد ۳۷ تا ۴۱) شامل سنجه‌های عملکردی، مواد و احکام متفاوتی است. گفتنی است؛ برخی از احکام فصل هفتم با عنوان «امنیت غذایی و ارتقای تولید محصولات کشاورزی» نیز مرتبط با بخش آب است. با توجه به زمان ابلاغ [قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت](#) (تیرماه ۱۴۰۳) و لزوم تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی مرتبط با برخی احکام و همچنین انجام برخی هماهنگی‌ها بین دستگاه‌های متولی، بودجه سال ۱۴۰۴ به‌عنوان اولین بودجه سالیانه نظام‌یافته و عملیاتی در جهت [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) است. جدول ۱ مواد و احکام مرتبط با بخش آب در [قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت](#) را نشان می‌دهد. بر این اساس، احکام مربوطه شامل موضوعات «سنجه‌های عملکردی»، «نظام مدیریتی آب»، «مدیریت مصرف و بهره‌وری آب»، «منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی» و «بازچرخانی پساب» می‌شود [۳].

جدول ۱. مواد مرتبط با بخش آب در قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت [۳]

ماده / تبصره / بند	موضوع																											
ماده (۳۳) بند «ت»	۲- کمک بلاعوض دولت برای اجرای سامانه‌های نوین آبیاری ۴- محاسبه تعرفه آب مصرفی کشت‌های گلخانه‌ای در نواحی و شهرک‌های کشاورزی و ... به نرخ مصوب فعالیت‌های کشاورزی																											
ماده (۳۷)	اهداف کمی سنجه‌های عملکردی نظام مدیریت یکپارچه منابع آب <table border="1"> <thead> <tr> <th>سنجه عملکردی</th> <th>واحد متعارف</th> <th>هدف کمی در پایان برنامه</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>تأمین از منابع آب سطحی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۴۳/۴</td> </tr> <tr> <td>تأمین از منابع آب زیرزمینی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۳۶/۷</td> </tr> <tr> <td>تأمین از منابع آب‌های نامتعارف (آب دریا و پساب)</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱/۷۷۴</td> </tr> <tr> <td>کشاورزی</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۶۵</td> </tr> <tr> <td>شرب</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۹/۲</td> </tr> <tr> <td>صنعت</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۳/۷</td> </tr> <tr> <td>جبران تراز آب</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱۵</td> </tr> <tr> <td>حفاظه محیط زیست</td> <td>میلیارد مترمکعب</td> <td>۱۰/۷</td> </tr> </tbody> </table>	سنجه عملکردی	واحد متعارف	هدف کمی در پایان برنامه	تأمین از منابع آب سطحی	میلیارد مترمکعب	۴۳/۴	تأمین از منابع آب زیرزمینی	میلیارد مترمکعب	۳۶/۷	تأمین از منابع آب‌های نامتعارف (آب دریا و پساب)	میلیارد مترمکعب	۱/۷۷۴	کشاورزی	میلیارد مترمکعب	۶۵	شرب	میلیارد مترمکعب	۹/۲	صنعت	میلیارد مترمکعب	۳/۷	جبران تراز آب	میلیارد مترمکعب	۱۵	حفاظه محیط زیست	میلیارد مترمکعب	۱۰/۷
سنجه عملکردی	واحد متعارف	هدف کمی در پایان برنامه																										
تأمین از منابع آب سطحی	میلیارد مترمکعب	۴۳/۴																										
تأمین از منابع آب زیرزمینی	میلیارد مترمکعب	۳۶/۷																										
تأمین از منابع آب‌های نامتعارف (آب دریا و پساب)	میلیارد مترمکعب	۱/۷۷۴																										
کشاورزی	میلیارد مترمکعب	۶۵																										
شرب	میلیارد مترمکعب	۹/۲																										
صنعت	میلیارد مترمکعب	۳/۷																										
جبران تراز آب	میلیارد مترمکعب	۱۵																										
حفاظه محیط زیست	میلیارد مترمکعب	۱۰/۷																										
ماده (۳۸) بند «الف»	تهیه برنامه اصلاح ساختار و اساسنامه‌های شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو																											
ماده (۳۸) بند «ب»	ایجاد سازوکارهای اجرایی لازم برای اجرای برنامه عمل حفاظت و مدیریت تالاب‌ها																											
ماده (۳۸) بند «پ»	دریافت عوارض از محصولات و مواد غذایی پر آب بر صادراتی																											
ماده (۳۸) بند «ت»	ایجاد بازار مبادله آب‌های غیرمتعارف با حفظ کاربری آب و جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک توسط وزارت نیرو																											
ماده (۳۸) بند «ث»	لحاظ هزینه‌های نقدی و غیرنقدی انجام شده توسط خیرین حقیقی و حقوقی در احداث، توسعه و تکمیل طرح‌های آبرسانی و اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری و احیا و توسعه منابع طبیعی به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی																											
ماده (۳۸) بند «ج»	تدوین طرح جامع پیشگیری و پایش (کنترل) سیلاب کشور با اولویت حوضه‌های آبریز با خطرپذیری بالا توسط وزارت نیرو																											
ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «۱»	مشخص کردن نقاط گلوگاهی (سازه‌های تقاطعی فاقد آبگذری لازم برای عبور سیلاب) توسط وزارت نیرو و اقدام جهت رفع انسداد، بهسازی و اصلاح شرایط فنی و هندسی سازه‌های مذکور توسط وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی																											
ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «۲»	انجام فعالیت‌های آبخیزداری و آبخوان‌داری در راستای پیشگیری و مهار سیل توسط سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور																											
ماده (۳۸) بند «ج» تبصره «۳»	الزامی بودن رویکرد مدیریت جامع حوضه‌های آبریز در ارتقای عملی و کاربردی حفاظت از رودخانه‌ها و مدیریت سیل در کشور																											
ماده (۳۸) بند «ج»	۱- بررسی و اصلاح اهداف طرح‌های در دست اجرا توسط وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی از جمله طرح‌های مربوط به شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی و فرعی (مستثنا کردن طرح‌های آب ژرف سیستان و بلوچستان از مفاد این بند)																											

ماده / تبصره / بند	موضوع
	۲- مهار آب‌های مشترک و مرزی و لایروبی اروند و افزایش حقبه از رودخانه هیرمند
ماده (۳۸) بند «ح»	انجام اقدامات لازم توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی برای افزایش حجم آب استحصالی کشور
ماده (۳۹) بند «الف»	تعیین تعرفه مشترکان آب و فاضلاب توسط وزارت نیرو
ماده (۳۹) بند «ب»	تأمین آب مورد نیاز صنایع آب‌بر از پساب و آب نامتعارف و صدور مجوز استفاده از آب متعارف توسط وزارت نیرو به‌صورت موقت در شرایط عدم وجود امکان تأمین آب از پساب و یا آب دریا
ماده (۳۹) بند «پ»	هزینه‌کرد اعتبارات مصوب طرح‌های مربوط و منابع داخلی به‌صورت کمک‌های فنی و اعتباری جهت تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی
ماده (۳۹) بند «ت»	اجرای شبکه‌های آبیاری نوین برای شرکت‌های کشت و صنعت و اراضی آبی بیش‌تر از ۱۰ هکتار
ماده (۳۹) بند «ث»	بازتخصیص آب مصرفی صنایع بزرگ توسط وزارت نیرو
ماده (۳۹) بند «ج»	تدوین سند و نقشه راه سیاست (دیپلماسی) آب در چارچوب سیاست (دیپلماسی) کلان کشور توسط وزارت امور خارجه و با همکاری وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست و با هماهنگی شورای عالی امنیت ملی کشور
ماده (۳۹) بند «چ»	تکمیل، تجهیز و ساماندهی شبکه کمی‌وکیفی پایش منابع آب کشور توسط وزارت نیرو
ماده (۴۰) بند «الف»	تجهیز منابع آبی در اختیار دستگاه‌های اجرایی، نهادهای عمومی غیردولتی، نهادهای انقلاب اسلامی جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح به ابزار اندازه‌گیری هوشمند استاندارد با همکاری وزارت نیرو
ماده (۴۰) بند «ب»	ممنوعیت آبیاری فضای سبز با استفاده از آب شرب در صورت وجود آب جایگزین به تشخیص وزارت نیرو
ماده (۴۰) بند «پ»	نصب شمارشگر (کنتور) برای چاه‌های آب به‌منظور مدیریت (کنترل) اضافه برداشت از منابع آبی و اخذ جریمه برای اضافه برداشت‌های صورت گرفته از منابع آب زیرزمینی
ماده (۴۰) بند «ت»	۱- به تهیه نظام‌نامه و استقرار مدیریت مشارکتی آب با ایجاد یا تقویت تشکل‌های بهره‌برداران در هر یک از آبخوان‌های توسط وزارت نیرو ۲- واگذاری وظایف تصدی‌گری وزارت نیرو به تشکل‌های موجود با عقد قرارداد
ماده (۴۰) بند «ث»	ممنوعیت تردد و فعالیت هرگونه دستگاه حفاری چاه بدون مجوز وزارت نیرو و مسلوب‌المنفعه کردن چاه‌های غیرمجاز حفر شده
ماده (۴۰) بند «ج»	ممنوعیت انتقال آب بین ۶ حوضه آبریز داخلی برای مصارف غیرشرب
ماده (۴۰) بند «چ»	تکلیف وزارت نیرو جهت تأمین، طراحی و ساخت حداقل هشتاد درصد (۸۰٪) از آب شیرین‌کن‌های مورد نیاز استان‌های واقع در سواحل خلیج فارس و دریای عمان و دریای خزر را از طریق خرید تضمینی آب شیرین شده
ماده (۴۰) بند «ح»	انجام مطالعات، تمهیدات و اقدامات لازم برای پایدار کردن شرایط دریای خزر توسط دولت
ماده (۴۱) بند «الف»	ممنوعیت و جرم‌انگاری رهاسازی آب آلوده و آلوده کردن منابع آب سطحی و زیرزمینی

۳. احکام مرتبط با بخش آب در ماده واحد قانون بودجه سال ۱۴۰۴ (بخش اول لایحه)

تبصره «۷» ماده واحد با عنوان «آب، کشاورزی و محیط زیست» شامل احکام قانونی بودجه سال ۱۴۰۴ مرتبط با بخش‌های آب، کشاورزی و محیط زیست است. بندهای «الف»، «ب»، «پ» و «ت» از این تبصره، به‌طور مستقیم مرتبط با بخش آب است [۱].

تبصره «۷» - آب، کشاورزی و محیط زیست

الف) در اجرای تکالیف مواد (۳۲)، (۳۳) و (۳۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت، دولت مکلف است حداقل هشتاد و پنج درصد (۸۵٪) از اعتبار طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ (برنامه توسعه زیرساخت‌های آب و خاک کشاورزی) و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ (برنامه عرضه آب (تولید آب برای کشور)) را به‌عنوان سهم کمک بلاعوض دولت، هزینه کند. سهم باقی‌مانده به‌عنوان سهم بهره‌برداران به‌صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و کشاورزی و نقلیه یا تهاتر زمین و یا نصب شمارشگر (کنتور)‌های هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است. همچنین سهم دولت در اجرای عملیات آب و خاک کشاورزی که جنبه عمومی دارد تا صد درصد (۱۰۰٪) تعیین می‌شود.

وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو مکلفند گزارش تفصیلی عملکرد این بند و میزان اثربخشی آن در افزایش حجم آب استحصالی کشور را هر سه ماه یک‌بار به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی ارسال کنند.

ب) در اجرای بند «ب» ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی و برای حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور، شرکت‌های آب منطقه‌ای استانی و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از چاه‌های مجاز فاقد و دارای شمارشگر (کنتور) هوشمند، عوارضی به‌شرح زیر دریافت و به حساب ردیف درآمدی مربوط نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقت‌نامه از محل ردیف هزینه‌ای ذی‌ربط در جدول شماره (۹) این قانون هزینه می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر نحوه تقسیم کار و منابع حاصله برای هزینه‌کرد موارد مشخص شده در قانون به پیشنهاد وزارت نیرو و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

۱. چاه‌های مجاز دارای شمارشگر (کنتور) هوشمند براساس برداشت مجاز از آنها، در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور به‌ازای هر مترمکعب برداشت آب از آبخوان‌ها معادل سیصد (۳۰۰) ریال و در صورت عدم رعایت شرایط مذکور معادل هفتصد (۷۰۰) ریال،

۲. چاه‌های مجاز فاقد شمارشگر (کنتور) هوشمند براساس سطح زیرکشت و الگوی مصرف آب تعیین شده برای مناطق و اقلیم‌های مختلف مطابق ماده (۲۶) قانون توزیع عادلانه آب، در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور، تا سقف ظرفیت پروانه بهره‌برداری، به‌ازای هر مترمکعب برداشت آب از آبخوان‌ها معادل چهارصد (۴۰۰) ریال و در صورت عدم رعایت شرایط مذکور معادل هزار (۱۰۰۰) ریال.

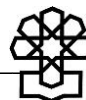
در صورت برداشت بیشتر از ظرفیت پروانه بهره‌برداری چاه‌های مجاز، وفق بند «پ» ماده (۴۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت، جریمه مربوط به میزان برداشت آب به‌ازای هر مترمکعب تا معادل قیمت تمام شده آب سطحی منطقه براساس آیین‌نامه اجرایی بند مذکور دریافت و به ردیف درآمدی مربوط در جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.

میزان جریمه مربوط به برداشت آب از چاه‌های غیرمجاز حداکثر تا پایان اولین فصل کشت در صورت رعایت الگوی کشت ابلاغی یا کشت محصولات اساسی کشاورزی و راهبردی (استراتژیک) کشور به‌ازای هر مترمکعب حداکثر مبلغ هشت هزار (۸۰۰۰) ریال و در غیر این صورت به‌ازای هر مترمکعب آب مبلغ شانزده هزار (۱۶۰۰۰) ریال تعیین می‌شود که متناسب با آفت سفره و حجم کسری مخزن سفره که حسب دستورالعمل ابلاغی توسط وزارت نیرو مشخص می‌شود، دریافت و به ردیف درآمدی مربوط در جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. منابع حاصل از اجرای این بند به نسبت مساوی در اختیار وزارتخانه‌های جهادکشاورزی و نیرو جهت نصب شمارشگر (کنتور) هوشمند، برنامه‌های تعادل‌بخشی، آبخیزداری، آبخوان‌داری، لایروبی قنوت و اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب کشاورزی و محصول در همان دشت قرار می‌گیرد.

وزارت نیرو مکلف است؛ گزارش تفصیلی عملکرد این بند به انضمام نقشه جانمایی و مختصات چاه‌های موضوع این بند و نحوه مصرف منابع حاصل را هر ۶ ماه یکبار به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی ارسال کند.

ج) به دولت اجازه داده می‌شود مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر مترمکعب آب شرب و هر کیلووات ساعت برق را (پس از تأیید سازمان حسابرسی به‌عنوان بازرس قانونی) و بدهی طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با رعایت موازین شرعی و در چارچوب عقود اسلامی از محل ردیف درآمدی و ردیف هزینه‌ای ذی‌ربط در جدول شماره (۹) تا سقف سی‌وپنج هزار میلیارد (۳۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به‌صورت جمعی - خرجی با اعمال حساب نزد خزانه‌داری کل کشور تسویه کند. شرکت‌های ذی‌ربط مکلفند تسویه حساب را در صورت‌های مالی خود اعمال کنند.

د) وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آب و فاضلاب استانی سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بها به‌ازای هر مترمکعب فروش آب شرب تا الگوی مصرف برای مشترکین خانگی و تا ظرفیت قراردادی برای مشترکین غیرخانگی، مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال و به‌ازای هر مترمکعب فروش آب شرب بالاتر از الگوی مصرف آب برای مشترکین خانگی و بیشتر از ظرفیت قراردادی برای مشترکین غیرخانگی مبلغ چهار هزار (۴۰۰۰) ریال از مشترکان خانگی و غیرخانگی دریافت و به حساب شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کند. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف بیست هزار میلیارد (۲۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به نسبت هفتاد درصد (۷۰٪) جهت هزینه‌کرد کاهش هدررفت آب شهری و سی درصد (۳۰٪) جهت تأمین، توسعه و اصلاح آبرسانی شرب روستایی، عشایری و اصلاح شبکه آبرسانی سیار در چارچوب موافقت‌نامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور در همان استان اختصاص می‌یابد.

دستگاه اجرایی مکلف است تا پایان خردادماه نسبت به مبادله موافقت‌نامه مزبور اقدام کند. مشترکان با نرخ تعرفه آب صفر و یا معاف از پرداخت تعرفه آب مشمول این بند نیستند.

وزارت نیرو مکلف است؛ گزارش تفصیلی عملکرد این بند شامل نحوه هزینه‌کرد منابع حاصل و مقادیر دقیق کاهش هدررفت آب شهری را هر سه ماه یکبار به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی ارسال کند.

۴. مقایسه نسبی وضعیت اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف زیربنایی و تولیدی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

جدول ۲ اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف زیربنایی و تولیدی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ را نشان می‌دهد. ستون ششم، نشان‌دهنده درصد رشد اعتبارات مذکور در لایحه، نسبت به رقم مصوب در [قانون بودجه سال ۱۴۰۳](#) است. همچنین ستون هفتم نیز درصد سهم هر فصل از این فصول ده‌گانه را نسبت به مجموع اعتبارات آنها نشان می‌دهد.

براساس داده‌های این جدول، بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب)، پس از فصل حمل‌ونقل از بیشترین اعتبار تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برخوردار است. این میزان اعتبار، ۲۹/۸ درصد از کل اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول ارائه شده در جدول ۲ را تشکیل می‌دهد که خود به‌نوعی بیانگر اهمیت بخش آب و حجم بالای طرح‌ها و اعتبارات موضوعه است و اعتبار تملکی بالغ بر ۵۷۳,۷۰۰,۷۴۰ میلیون ریال را شامل می‌شود.

بین این فصول، فصل انرژی با ۱۲۵/۸ درصد رشد، بیشترین افزایش و فصل کشاورزی نیز با ۲۰/۱ درصد رشد، کمترین افزایش را در لایحه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون سال ۱۴۰۳ داشته‌اند. فصل مسکن نیز کاهش اعتبار ۲/۵ درصدی را تجربه کرده است.

گفتنی است؛ برای داشتن دید صحیح از اعتبارات، علاوه بر درصد افزایش باید به میزان مطلق آنها نیز توجه کرد. به‌عنوان مثال، میزان افزایش اعتبار فصل حمل‌ونقل، خود حدود ۳/۷ برابر کل اعتبار تملک فصل انرژی در لایحه ۱۴۰۴ بوده و یا چنین افزایشی برای فصل منابع آب، حدود ۴/۶ برابر کل اعتبار تملک فصل حفاظت از محیط زیست در لایحه است.

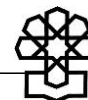
جدول ۲. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مختلف زیربنایی و تولیدی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۲]

ردیف	شماره طبقه‌بندی	فصل	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد	درصد از کل
۱	۱۳۰۱۰۰۰۰۰۰	فصل انرژی	۳۴,۷۰۰,۱۸۸	۷۸,۳۷۰,۰۰۰	۱۲۵/۸	۴/۱
۲	۱۳۰۳۰۰۰۰۰۰	فصل حمل‌ونقل	۳۵۶,۲۱۰,۳۶۸	۶۴۶,۳۱۳,۴۴۰	۸۱/۴	۳۳/۶
۳	۱۳۰۴۰۰۰۰۰۰	فصل صنعت و معدن	۱۱۰,۰۷۳,۵۴۳	۱۵۵,۸۷۲,۰۰۰	۴۱/۶	۸/۱
۴	۱۳۰۵۰۰۰۰۰۰	فصل بازرگانی	۱۳,۲۹۳,۸۵۴	۱۶,۵۹۰,۰۰۰	۲۴/۸	۰/۹
۵	۱۳۰۶۰۰۰۰۰۰	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۳۹,۳۷۱,۲۲۳	۱۶۷,۳۵۹,۰۰۰	۲۰/۱	۸/۷
۶	۱۳۰۷۰۰۰۰۰۰	فصل منابع آب	۳۲۸,۶۴۴,۱۶۵	۴۶۱,۷۳۵,۷۴۰	۴۰/۵	۲۴/۰
۷	۱۳۱۰۰۰۰۰۰۰	فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۶,۷۲۱,۹۳۱	۹,۵۶۳,۱۶۰	۴۲/۳	۰/۵
۸	۱۴۰۳۰۰۰۰۰۰	فصل حفاظت از محیط زیست	۱۸,۳۰۶,۲۰۵	۲۸,۷۷۸,۰۰۰	۵۷/۲	۱/۵
۹	۱۵۰۱۰۰۰۰۰۰	فصل مسکن	۲۵۰,۶۵۰,۸۶۷	۲۴۴,۳۱۶,۰۰۰	-۲/۵	۱۲/۷
۱۰	۱۵۰۳۰۰۰۰۰۰	فصل آب و فاضلاب	۷۷,۲۲۴,۰۲۳	۱۱۱,۹۶۵,۰۰۰	۴۵/۰	۵/۸
		جمع	۱,۳۳۵,۱۹۶,۳۶۷	۱,۹۲۰,۸۶۲,۳۴۰	۴۳/۹	۱۰۰

۵. وضعیت اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

اعتبارات برنامه‌های مختلف بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ طی فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» ارائه شده است. در فصل منابع آب چهار برنامه اصلی «عرضه آب»، «تأمین آب»، «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و در فصل آب و فاضلاب نیز دو برنامه اصلی «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی» وجود دارند. اعتبار تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای هر یک از برنامه‌های یاد شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و درصد رشد آن نسبت به رقم مصوب در [قانون بودجه سال ۱۴۰۳](#) برای فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب به ترتیب در جداول ۳ و ۴ نشان داده شده‌اند. نکات قابل توجه زیر از این جداول قابل احصا هستند:

- مجموع اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای ۶ برنامه فوق‌الذکر برابر ۵۷۳,۷۰۰,۷۴۰ میلیون ریال است که در کل افزایش ۴۱ درصدی را نسبت به [قانون بودجه سال ۱۴۰۳](#) داشته است،
- بیشترین و کمترین درصد رشد در برنامه‌های فصل منابع آب به ترتیب برای برنامه‌های «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل» است،
- در فصل آب و فاضلاب نیز برنامه‌های «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» و «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» از بیشترین و کمترین درصد رشد برخوردار بوده‌اند،
- در فصل منابع آب، درصد سهم برنامه‌های «عرضه آب»، «تأمین آب»، «مهندسی رودخانه‌ها و سواحل» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» به ترتیب برابر ۵۷/۳، ۳۲/۶، ۲/۴ و ۷/۷ درصد است.

- در فصل آب و فاضلاب نیز درصد سهم برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» به ترتیب برابر ۹۲/۶ و ۷/۴ درصد است.

جدول ۳. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۲]

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد
۱	۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۲۰۵,۱۶۰,۵۹۳	۲۶۴,۴۹۰,۳۷۰	۲۸/۹
۲	۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۹۹,۶۱۱,۰۲۰	۱۵۰,۳۲۰,۳۷۰	۵۰/۹
۳	۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۹,۳۹۹,۶۷۴	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۷/۰
۴	۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۱۴,۴۷۲,۸۷۸	۳۵,۹۲۵,۰۰۰	۱۴۸/۲
	۱۳۰۷۰۰۰۰۰۰	جمع (فصل منابع آب)	۳۲۸,۶۴۴,۱۶۵	۴۶۱,۷۳۵,۷۴۰	۴۰/۵

جدول ۴. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۲]

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد
۱	۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۷۶,۰۶۰,۲۱۸	۱۰۳,۷۱۰,۰۰۰	۳۶/۴
۲	۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱,۱۶۳,۸۰۵	۸,۲۵۵,۰۰۰	۶۰۹/۳
	۱۵۰۳۰۰۰۰۰۰	جمع (فصل آب و فاضلاب)	۷۷,۲۲۴,۰۲۳	۱۱۱,۹۶۵,۰۰۰	۴۵/۰

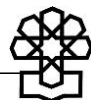
۶. بودجه شرکت‌های مرتبط با بخش آب (زیرمجموعه وزارت نیرو)

۱-۶. بودجه شرکت‌های مرتبط با امور آب (شرکت‌های آب منطقه‌ای)

جدول ۵ اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های مرتبط با امور آب (شرکت‌های آب منطقه‌ای) را در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و مقایسه آن را با رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. براساس داده‌های این جدول بیشترین درصد رشد مربوط به شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام، شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران، شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان و شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل است. همچنین شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی و شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم دارای کاهش اعتبارات تملک نسبت به سال قبل هستند. همچنین بیشترین درصد سهم اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای این شرکت‌ها نسبت به سرجمع، مربوط به شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران، شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران، شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان، شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان و شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس به ترتیب با مقادیر ۱۲/۷، ۱۱/۹، ۱۱/۷، ۵/۲ و ۴/۴ درصد است.

جدول ۵. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب منطقه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۲]

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اصلی/اجرایی	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد
۱	۲۱۰۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران	۷,۴۴۴,۹۰۲	۱۰,۰۵۰,۰۲۰	۳۵/۰
۲	۲۱۰۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس	۱۴,۱۲۰,۱۸۰	۱۶,۱۵۰,۱۰۰	۱۴/۴
۳	۲۱۱۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان	۴,۶۹۲,۸۴۶	۶,۳۲۰,۰۲۰	۳۴/۷
۴	۲۱۱۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان رضوی	۴,۱۷۶,۵۸۸	۵,۶۵۰,۰۰۰	۳۵/۳
۵	۲۱۲۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه	۵,۱۵۹,۸۷۷	۶,۶۰۰,۰۳۰	۲۷/۹
۶	۲۱۳۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان	۴,۰۹۸,۵۵۲	۵,۰۱۰,۰۰۰	۲۲/۲
۷	۲۱۳۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان	۴,۴۷۳,۵۲۱	۶,۳۰۰,۰۱۰	۴۰/۸
۸	۲۱۴۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان	۲,۴۹۰,۱۸۳	۲,۵۵۰,۰۱۰	۲/۴
۹	۲۱۴۵۰۰	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان	۳۶,۵۸۵,۸۴۴	۴۲,۸۲۰,۰۷۰	۱۷/۰
۱۰	۲۱۶۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی	۲,۰۴۱,۹۵۲	۱,۵۳۰,۰۷۰	-۲۵/۱
۱۱	۲۱۸۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان	۸,۷۴۶,۳۷۳	۱۲,۷۰۰,۰۵۰	۴۵/۲
۱۲	۲۱۹۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران	۱۱,۳۷۷,۵۵۹	۱۵,۹۱۰,۰۱۰	۳۹/۸
۱۳	۲۱۹۵۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی	۷,۸۴۲,۱۲۹	۱۲,۷۰۰,۰۵۰	۶۱/۹
۱۴	۲۱۹۶۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد	۱,۳۵۸,۹۸۶	۱,۴۵۰,۰۱۰	۶/۷
۱۵	۲۱۹۹۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای زنجان	۵,۲۶۴,۹۶۷	۱۰,۲۰۰,۰۰۰	۹۳/۷
۱۶	۲۹۴۹۲۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان	۸,۴۷۳,۸۳۶	۹,۴۰۰,۰۱۰	۱۰/۹
۱۷	۲۹۴۹۳۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی	۶,۳۶۴,۹۸۴	۶,۸۰۰,۰۲۰	۶/۸
۱۸	۲۹۴۹۴۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی	۷۸۲,۹۱۷	۱,۰۰۰,۰۱۰	۲۷/۷
۱۹	۲۹۴۹۵۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	۹,۰۶۹,۵۸۳	۱۴,۱۰۰,۰۰۰	۵۵/۵
۲۰	۲۹۴۹۶۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین	۷,۰۱۸,۸۱۲	۱۱,۲۰۰,۰۰۰	۵۹/۶
۲۱	۲۹۴۹۷۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم	۲۸۹,۷۴۴	۰	-۱۰۰/۰
۲۲	۲۹۴۹۸۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان	۴,۲۴۷,۴۴۰	۵,۲۵۰,۰۰۰	۲۳/۶
۲۳	۲۹۴۹۹۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی	۴,۴۲۵,۵۵۴	۶,۰۰۰,۰۱۰	۳۵/۶
۲۴	۲۹۵۰۰۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	۸,۳۷۹,۵۲۸	۸,۵۰۰,۰۴۰	۱/۴
۲۵	۲۹۵۰۱۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر	۶,۷۵۳,۴۲۹	۷,۸۰۰,۰۰۰	۱۵/۵
۲۶	۲۹۵۰۲۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام	۲,۴۲۴,۸۱۰	۵,۴۰۰,۰۲۰	۱۲۲/۷
۲۷	۲۹۵۰۳۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان	۷,۸۹۳,۱۷۴	۱۰,۴۰۰,۰۰۰	۳۱/۸
۲۸	۲۹۵۰۴۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	۵,۷۴۶,۱۸۱	۷,۳۰۰,۰۲۰	۲۷/۰
۲۹	۲۹۵۰۵۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان	۱۴,۷۵۵,۸۷۶	۱۸,۹۰۰,۰۳۰	۲۸/۱
۳۰	۲۹۵۰۶۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل	۳,۴۵۸,۸۳۷	۵,۹۰۰,۰۳۰	۷۰/۶
۳۱	۲۹۵۳۸۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای البرز	۱,۹۵۵,۵۵۸	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲/۳
۳۲	۲۱۹۸۰۰	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران	۴۱,۴۷۹,۸۴۹	۴۶,۴۸۰,۱۰۰	۱۲/۱
۳۳	۲۱۹۷۰۰	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۲۰,۶۹۵,۲۳۰	۴۳,۶۶۴,۱۶۰	۱۱۱/۰
		جمع	۲۷۴,۰۸۹,۸۰۱	۳۶۶,۰۳۴,۹۰۰	۳۳/۵

۲-۶. بودجه شرکت‌های مرتبط با آب و فاضلاب

جدول ۶ اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های مرتبط با آب و فاضلاب را در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و مقایسه آن را با رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد. براساس داده‌های این جدول بیشترین درصد رشد مربوط به شرکت آب و فاضلاب قم، شرکت آب و فاضلاب زنجان، شرکت آب و فاضلاب استان خراسان شمالی و شرکت آب و فاضلاب کهگیلویه و بویراحمد است. همچنین شرکت آب و فاضلاب مرکزی، شرکت آب و فاضلاب سمنان و شرکت آب و فاضلاب گلستان دارای کاهش اعتبارات تملک نسبت به سال قبل هستند.

همچنین بیشترین درصد سهم اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای این شرکت‌ها نسبت به سرجمع، مربوط به شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور، شرکت آب و فاضلاب استان تهران، شرکت آب و فاضلاب خوزستان، شرکت آب و فاضلاب کرمانشاه و شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان به ترتیب با مقادیر ۳۵، ۹/۳، ۸/۶، ۶/۶ و ۵/۲ درصد است.

جدول ۶. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ [۲]

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اصلی/اجرایی	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد
۱	۲۱۶۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب مشهد	۷۰۰,۵۱۵	۱,۰۷۰,۰۰۰	۵۲/۷
۲	۲۱۶۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب اردبیل	۱,۱۳۹,۶۶۰	۱,۸۸۰,۰۰۰	۶۵/۰
۳	۲۱۶۵۱۰	شرکت آب و فاضلاب قزوین	۱,۱۷۲,۰۵۴	۱,۳۲۰,۰۰۰	۱۲/۶
۴	۲۱۶۵۳۰	شرکت آب و فاضلاب گلستان	۲,۳۹۶,۴۶۵	۲,۳۹۰,۰۱۰	-۰/۳
۵	۲۱۶۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب استان تهران	۱۳,۹۵۰,۷۲۵	۱۹,۸۰۰,۰۱۰	۴۱/۹
۶	۲۱۶۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب اصفهان	۴,۶۵۳,۳۷۷	۶,۰۵۰,۰۰۰	۳۰/۰
۷	۲۱۶۷۵۰	شرکت آب و فاضلاب کاشان	۴۶۳,۵۹۱	۵۴۰,۰۰۰	۱۶/۵
۸	۲۱۶۸۰۰	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان شرقی	۲,۳۱۳,۱۲۲	۴,۲۱۰,۰۰۰	۸۲/۰
۹	۲۱۶۹۰۰	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان غربی	۱,۹۴۹,۵۸۲	۲,۹۵۵,۰۰۰	۵۱/۶
۱۰	۲۱۷۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب چهارمحال و بختیاری	۴۰۰,۸۱۲	۶۲۰,۰۰۰	۵۴/۷
۱۱	۲۱۷۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب گیلان	۷,۸۰۵,۷۷۴	۹,۹۸۰,۰۱۰	۲۷/۹
۱۲	۲۱۷۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب خراسان رضوی- سهامی خاص	۱,۰۸۸,۵۴۸	۱,۴۲۰,۰۰۰	۳۰/۴
۱۳	۲۱۷۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب فارس	۱,۵۶۴,۶۲۷	۲,۲۳۶,۰۱۰	۴۲/۹
۱۴	۲۱۷۵۰۰	شرکت آب و فاضلاب شیراز	۱,۸۰۰,۴۳۰	۲,۴۰۰,۰۰۰	۳۳/۳
۱۵	۲۱۷۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب خوزستان	۱۶,۲۶۲,۲۴۵	۱۸,۲۴۸,۰۰۰	۱۲/۲
۱۶	۲۱۷۶۱۰	شرکت آب و فاضلاب اهواز	۱۹۶,۵۸۲	۲۰۰,۰۰۰	۱/۷
۱۷	۲۱۷۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب بوشهر	۶۶۶,۴۱۱	۱,۰۰۰,۰۰۰	۵۰/۱
۱۸	۲۱۷۸۰۰	شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان	۶,۴۸۴,۴۰۹	۱۱,۱۰۰,۰۰۰	۷۱/۲
۱۹	۲۱۷۹۰۰	شرکت آب و فاضلاب کرمانشاه	۸,۸۲۲,۶۵۳	۱۴,۰۲۰,۰۱۰	۵۸/۹
۲۰	۲۱۸۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب لرستان	۲,۶۰۳,۱۶۶	۳,۳۹۰,۰۰۰	۳۰/۲
۲۱	۲۱۸۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب هرمزگان	۲,۴۲۰,۵۵۸	۳,۲۰۵,۰۰۰	۳۲/۴
۲۲	۲۱۸۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب کردستان	۲,۴۱۵,۱۳۲	۳,۱۲۰,۰۰۰	۲۹/۲

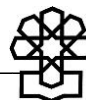
ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان دستگاه اصلی/اجرایی	مصوب ۱۴۰۳	برآورد ۱۴۰۴	درصد رشد
۲۳	۲۱۸۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب مرکزی	۱,۵۸۷,۷۹۸	۶۰۰,۰۰۰	-۶۲/۲
۲۴	۲۱۸۶۰۰	شرکت آب و فاضلاب مازندران	۵,۵۹۷,۸۶۴	۷,۶۲۰,۰۱۰	۳۶/۱
۲۵	۲۱۸۷۰۰	شرکت آب و فاضلاب کرمان	۵۳۰,۹۷۴	۸۵۰,۰۰۰	۶۰/۱
۲۶	۲۱۸۸۰۰	شرکت آب و فاضلاب همدان	۱,۰۰۹,۵۴۶	۱,۳۴۰,۰۰۰	۳۲/۷
۲۷	۲۱۸۹۰۰	شرکت آب و فاضلاب ایلام	۲,۰۶۷,۴۳۹	۲,۷۷۸,۰۰۰	۳۴/۴
۲۸	۲۱۹۱۰۰	شرکت آب و فاضلاب زنجان	۱,۶۱۰,۱۶۴	۳,۴۵۰,۰۰۰	۱۱۴/۳
۲۹	۲۱۹۲۰۰	شرکت آب و فاضلاب کهگیلویه و بویراحمد	۱,۲۴۱,۰۷۰	۲,۳۰۰,۰۰۰	۸۵/۳
۳۰	۲۱۹۳۰۰	شرکت آب و فاضلاب سمنان	۴۳۳,۱۸۰	۳۵۰,۰۰۰	-۱۹/۲
۳۱	۲۱۹۴۰۰	شرکت آب و فاضلاب یزد	۲۳۵,۶۵۹	۲۴۵,۰۰۰	۴/۰
۳۲	۲۱۹۴۵۰	شرکت آب و فاضلاب قم	۳۹۹,۸۴۷	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۷۵/۱
۳۳	۲۱۹۴۷۰	شرکت آب و فاضلاب بروجرد	۱۹۳,۱۶۳	۲۰۰,۰۰۰	۳/۵
۳۴	۲۱۹۴۸۰	شرکت آب و فاضلاب استان البرز	۲,۱۹۸,۱۲۳	۲,۷۱۰,۰۰۰	۲۳/۳
۳۵	۲۹۴۸۸۰	شرکت آب و فاضلاب استان خراسان شمالی-سهامی خاص	۹۹۷,۵۰۵	۲,۱۲۸,۰۰۰	۱۱۳/۳
۳۶	۲۹۴۸۹۰	شرکت آب و فاضلاب استان خراسان جنوبی-سهامی خاص	۵۴۰,۸۶۵	۷۴۰,۰۱۰	۳۶/۸
۳۷	۲۱۶۵۰۰	شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مادر تخصصی	۴۰,۸۸۹,۳۵۷	۷۴,۱۳۹,۹۳۰	۸۱/۳
		جمع	۱۴۰,۸۰۲,۹۹۲	۲۱۲,۱۰۵,۰۰۰	۵۰/۶

۷. تحلیل کارشناسی و جمع‌بندی

۷-۱. تطابق با قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (جداول و پیوست‌ها) در بخش آب و تطابق آنها با قانون برنامه هفتم پیشرفت حاکی از آن است که احکام متعددی در برنامه وجود دارد که به جهت‌گیری و توجه در قوانین بودجه سنواتی نیازمند است، اما پیش‌نیازهای نیل به هدف مطلوب برای این احکام در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به‌نحو شایسته‌ای تعبیه نشده است. در این راستا، اگرچه برخی از برنامه‌ها و عناوین طرح‌های «فصل منابع آب» و «فصل آب و فاضلاب» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، به‌طور ماهوی ارتباطی با این احکام دارند، اما باید عنوان کرد که وضعیت فعلی بخش آب کشور و بحران‌های مربوط به آن، عزم و دقت بسیار بیشتری را در برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی‌های در خلال آن طلب می‌کند.

در جدول ۷ مهم‌ترین احکام بخش آب در قانون برنامه هفتم پیشرفت که لازمه اجرایی شدن آنها، لحاظ پیش‌نیازهای بودجه‌ای در قوانین بودجه سالیانه است، قید شده است. این درحالی است که قانون برنامه هفتم پیشرفت نسبت به برنامه‌های توسعه پیشین، شامل احکام کامل‌تر و مناسب‌تری برای رفع چالش‌های بخش آب بوده و قاعدتاً باید مقدمات اجرایی شدن آنها در تدوین قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های اجرای برنامه لحاظ شود.

جدول ۷. احکام کلیدی قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش آب نیازمند جهت‌گیری بودجه‌ای [۳]

موضوع حکم	فصل / ماده / تبصره / بند / جزء
تأمین آب از منابع نامتعارف (آب دریا و پساب) به میزان ۱/۷۷۴ میلیارد مترمکعب در پایان برنامه	فصل ۸ / ماده (۳۷)
دریافت عوارض از محصولات پر آب بر خلاف الگوی کشت به‌منظور تقویت و حفظ منابع آبی کشور	فصل ۸ / ماده (۳۸) / بند «پ»
ایجاد بازار مبادله آب‌های نامتعارف با حفظ کاربری آب و جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک برای تشویق سرمایه‌گذاران و اعطای کمک‌های فنی و اعتباری و تسهیلات بانکی	فصل ۸ / ماده (۳۸) / بند «ت»
اصلاح اهداف طرح‌های مکمل بخش آب و کشاورزی با هدف تعادل‌بخشی مثبت تا پایان سال اول برنامه	فصل ۸ / ماده (۳۸) / بند «ج» / جزء «۱»
بهره‌گیری از مشارکت‌های مردمی و تصریح سهم دولت در بودجه‌های سنواتی برای افزایش حجم آب استحصالی	فصل ۸ / ماده (۳۸) / بند «ح»
اصلاح تعرفه آب شرب مشترکین خانوارهای کشور برای اصلاح الگوی مصرف	فصل ۸ / ماده (۳۹) / بند «الف»
تأمین و نصب ابزار اندازه‌گیری برای مشترکین جدید شهری و روستایی و مشترکین موجود و لحاظ منابع مذکور در بودجه‌های سنواتی	فصل ۸ / ماده (۳۹) / بند «الف» / جزء «۳»
اصلاح تعرفه آب شرب خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و لحاظ اعتبارات مذکور در بودجه‌های سنواتی	فصل ۸ / ماده (۳۹) / تبصره «۱»
معافیت افراد تحت پوشش کمیته امداد و سازمان‌های بهزیستی و خیرین مسکن‌ساز از هزینه انشعاب آب و فاضلاب و لحاظ اعتبارات مذکور در بودجه‌های سنواتی	فصل ۸ / ماده (۳۹) / تبصره «۲»
کمک‌های فنی و اعتباری طرح‌های شبکه‌های آبیاری و زهکشی بابت حمایت از سرمایه‌گذاران	فصل ۸ / ماده (۳۹) / بند «پ»
بازتخصیص آب مصرفی صنایع بزرگ آب‌بر و واریز منابع به خزانه‌داری کل کشور و لحاظ در بودجه‌های سنواتی	فصل ۸ / ماده (۳۹) / بند «ث»
تکمیل، تجهیز و ساماندهی شبکه کمی‌وکیفی پایش منابع آب و راه‌اندازی سامانه ملی حسابداری آب طی دو سال اول برنامه	فصل ۸ / ماده (۳۹) / بند «ج»
نصب کنتور روی چاه‌ها در راستای پایداری تأمین مصارف و کنترل اضافه‌برداشت‌ها	فصل ۸ / ماده (۴۰) / بند «پ»
تمهیدات لازم جهت ساخت آب‌شیرین‌کن‌ها (حداقل ۸۰ درصد) و خرید تضمینی آب شیرین شده	فصل ۸ / ماده (۴۰) / بند «ج»

همان‌گونه که گفته شد، احکام زیادی از قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش آب، ماهیت بودجه‌ای داشته و لازم است برنامه‌ریزی برای اجرایی شدن آنها در قالب قوانین بودجه سنواتی اندیشیده و لحاظ شود. برای مثال، موضوع تأمین آب از منابع نامتعارف (آب دریا و پساب)، تکمیل و تجهیز شبکه کمی‌وکیفی پایش منابع آب، نصب کنتور روی چاه‌ها و احداث آب شیرین‌کن از جمله مواردی است که اعتبارات مورد نیاز برای اجرایی شدن آنها باید از هم‌اکنون و در راستای تکلیف قانون برنامه هفتم (و در صورت وجود، در راستای سنجه کمی مربوطه) تأمین شود.

۲-۷. بررسی کلی سنجه‌های مرتبط با برنامه «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب»

می‌توان گفت که از طرفی جدول اهداف کمی سنجه‌های عملکردی نظام مدیریت یکپارچه منابع آب، مندرج در ماده (۳۷) [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) (جدول ۱) شامل هشت سنجه عملکردی «تأمین از منابع آب سطحی»، «تأمین از منابع آب زیرزمینی»، «تأمین از منابع آب‌های نامتعارف (آب دریا و پساب)»، «کشاورزی»، «شرب»، «صنعت»، «جبران تراز آب» و «حقابه محیط زیست» بوده که طی سنجه «کشاورزی» (در حقیقت میزان مصرف بخش کشاورزی)، تکلیف شده است که میزان مصرف آب بخش کشاورزی از وضعیت فعلی به ۶۵ میلیارد مترمکعب کاهش یافته و حجم آب صرفه‌جویی شده برای برآوردن اهداف سنجه‌های عملکردی «جبران تراز آب» و «حقابه محیط زیست» به کار رود.

از طرف دیگر، سنجه‌های عملکردی برنامه «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» که در پیوست سه لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت) ارائه شده است، عبارتند از: «خدمات کارشناسی»، «نظارت بر منابع آب زیرزمینی»، «استحصال آب صنعت»، «استحصال آب کشاورزی» و «استحصال آب شرب». با مقایسه این دو مجموعه سنجه عملکردی مشخص می‌شود که اولاً، جهت‌گیری‌های سنجه‌ها، اگر در خلاف جهت یکدیگر نباشد، هم‌سو نیز نیست؛ ثانیاً، ارتباط هدف‌گذاری سالیانه در بودجه سنواتی با هدف‌گذاری برنامه پنج‌ساله نیز شفاف نبوده و ثالثاً، روح حاکم بر سنجه‌های مندرج در لایحه بودجه (به‌عنوان مثال: «استحصال آب کشاورزی») با هدف کاهش مصارف کشاورزی مندرج در [قانون برنامه هفتم](#) در تعارض آشکار است. باین‌وصف، نیل به برآوردن مطلوب اهداف [قانون برنامه هفتم پیشرفت](#) در بخش آب، از این منظر نیز در حاله‌ای از ابهام قرار می‌گیرد.

۳-۷. تحلیل روند و سهم اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف بخش آب

از آنجاکه حجم اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای بخش آب (شامل دو فصل «منابع آب» و «آب و فاضلاب») در میان سایر فصول زیربنایی و تولیدی، قابل توجه است؛ درصد رشد بالای آن، فشار بیشتری را به اعتبارات عمومی کشور وارد می‌کند. رشد اعتبارات تملک در فصل منابع آب در لایحه سال ۱۴۰۴ نسبت به [قانون سال ۱۴۰۳](#)، ۴۰/۵ درصد است که کمتر از متوسط درصد رشد سایر فصول (۴۷/۶ درصد) بوده و وضعیت مذکور برای فصل آب و فاضلاب (رشد ۴۵ درصدی) تقریباً مشابه سایر فصول است.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، حدود ۹۰ درصد اعتبارات تملک فصل منابع آب برای برنامه‌های عرضه و تأمین آب در نظر گرفته شده است که در مقایسه با سهم ناچیز مربوط به برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب (۸ درصد) جای تأمل دارد. در فصل آب و فاضلاب، حدود ۹۳ اعتبارات تملک مربوطه به برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب تعلق دارد که با توجه به عقب‌ماندگی‌های موجود در این برنامه، امری مثبت ارزیابی می‌شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۴۰۴، ماده‌واحد (بخش اول).
۲. لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (بخش دوم).
۳. قانون برنامه هفتم پیشرفت.

گزیده سیاستی

مجموع اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصول منابع آب و آب و فاضلاب، برابر ۵۷۳,۷۰۰,۷۴۰ میلیون ریال است که این میزان افزایش ۴۱ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ دارد. همچنین برخی سنجه‌های عملکردی مندرج در برنامه هفتم و لایحه بودجه در بخش آب با یکدیگر همسو نیستند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir